

NORGES HØYESTERETT

Den 17. februar 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Falch og Steinsvik i

HR-2022-400-U, (sak nr. 22-024195STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

Påtalemyndigheten

(statsadvokat Erik Førde)

mot

A

(advokat Runa Elin Kosberg)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder påtalemyndighetens videre anke over kjennelse om å utlevere bilde og videomateriale knyttet til en tiltalepost om besittelse av overgrepsmateriale, jf. straffeprosessloven § 264 første ledd.
- (2) A er ved tiltalebeslutning 26. november 2021 tiltalt for blant annet to tilfeller av besittelse av fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn eller fremstillinger som seksualiserer barn, jf. straffeloven § 311 første ledd, jf. andre ledd. I tiltalens post III b er grunnlaget angitt slik:

«I tiden frem til september 2020 i ---vegen 0 i X kommune og andre steder gjorde han ved flere anledninger seg kjent med, lastet ned fra internett og/ eller mottok fra andre filmer og bildemateriale som fremstiller barn i seksuelt betont posering, barn som utfører seksuelle handlinger med seg selv og med andre barn, og barn i seksuelle handlinger og/eller omgang med voksne. Hele eller deler av materialet lagret han på egne lagringsmedier. På tidspunktet for politiets ransaking var han i besittelse av minst 32 231 unike ulovlige bilder og minst 375 unike videoer som totalt utgjorde 26 timer spilletid.»
- (3) Saken ble sendt til Romerike og Glåmdal tingrett og er berammet til 23. februar 2022. Forsvarer sendte 19. januar 2022 begjæring om utlevering av bevismateriale og krevde utlevert bilde og videomateriale knyttet til tiltalens post III b. Påtalemyndigheten motsatte seg begjæringen.
- (4) Romerike og Glåmdal tingrett avsa 28. januar 2022 kjennelse med slik slutning:

«Øst politidistrikt pålegges å utlevere alt bevismateriale til oppnevnt forsvarer – bilde og videomateriale – knyttet til tiltalebeslutningen post III b). Utleveringen skjer på kryptert minnepinne.»
- (5) Påtalemyndigheten anket til lagmannsretten. Anken ble gitt oppsettende virkning.

- (6) Eidsivating lagmannsrett avsa 10. februar 2022 kjennelse hvor anken ble forkastet.
- (7) *Påtalemyndigheten* har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning. Det er i korte trekk gjort gjeldende at det beslaglagte overgrepsmaterialet ikke inngår i «sakens dokumenter», jf. straffeprosessloven § 264 første ledd. Subsidiært foreligger det «sterke hensyn» som tilsier at overgrepsmaterialet ikke oversendes forsvarer, men gjøres tilgjengelig på en annen, hensiktsmessig måte. Lagmannsrettens kjennelsesgrunner er mangelfulle både ved drøftelsen av «sakens dokumenter» og ved drøftelsen av «sterke hensyn».
- (8) Lagmannsretten ga anken oppsettende virkning.
- (9) A har anført at lagmannsrettens resultat og begrunnelse er korrekt og at påtalemyndighetens anke må forkastes.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en videre anke over kjennelse. Ankeutvalgets kompetanse er begrenset til å prøve saksbehandlingen og den generelle lovtolkningen, jf. straffeprosessloven § 388. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning som ankeutvalget kan prøve.
- (11) Det følger av straffeprosessloven § 264 første ledd første setning at samtidig med at tiltalebeslutningen går til forkynning for tiltalte, skal påtalemyndigheten sende kopi av tiltalebeslutningen og bevisoppgaven til forsvareren «sammen med sakens dokumenter». Lagmannsretten har lagt til grunn at bilde- og videomaterialet som politiet beslagla fra tiltaltes elektroniske lagringsmedier under etterforskningen, er del av «sakens dokumenter».
- (12) Påtalemyndigheten anfører at overgrepsmaterialet ikke er en del av sakens dokumenter fordi materialet er blitt til uavhengig av etterforskningen og i stedet må anses som beslaglagt materiale.
- (13) Denne anførselen kan ikke føre frem. Overgrepsmateriale som er lagret elektronisk hos politiet, og som er frembragt under etterforskningen av den aktuelle straffesaken mot tiltalte, må etter utvalgets syn anses som en del av «sakens dokumenter» etter straffeprosessloven § 264 første ledd første punktum. Det vises til Rt-2011-1188 avsnitt 33 hvor begrepet er beskrevet:
- «Høyesterett har i en rekke saker tatt stilling til hva som er 'sakens dokumenter' etter § 264 første ledd første punktum, jf. Rt-2005-1137, Rt-2007-1435 og Rt-2008-1053. Fra disse avgjørelsene kan det trekkes ut at formuleringen omfatter dokumenter som er blitt til eller fremkommet under etterforskningen av den sak tiltalen gjelder, uavhengig av om de er påberopt som bevis av påtalemyndigheten eller om de inneholder opplysninger av betydning for avgjørelsen av saken. Det er videre ikke tvilsomt at elektronisk materiale må likestilles med tradisjonelle dokumenter, jf. Rt-2006-1193.»*
- (14) At overgrepsmaterialet også vil kunne inndras, jf. straffeprosessloven § 203 første ledd andre punktum og straffeloven § 69, medfører ikke at materialet faller utenfor «sakens dokumenter». Ankeutvalget viser også til Rt-2006-1193, hvor det ble lagt til grunn at program- og datafiler som var beslaglagt av politiet tilhørte sakens dokumenter. Begrepet blir altså forstått vidt. Også reelle hensyn, forsvarers mulighet til å forberede tiltaltes forsvar,

tilsier at overgrepsmaterialet omfattes av begrepet. Dette innebærer at påtalemyndigheten som utgangspunkt plikter å sende forsvarer kopi av materialet.

- (15) Av straffeprosessloven § 264 første ledd tredje punktum følger at hvis «sterke hensyn ... taler mot å oversende saksdokumenter, kan de gjøres tilgjengelig for forsvareren på annen forsvarlig og hensiktsmessig måte.» Påtalemyndigheten anfører at lagmannsretten har tolket begrepet «sterke hensyn» feil. Det vises til at lagmannsretten har tillagt det for liten vekt at bevismaterialet etter sin art er ulovlig, og at hensynet til tredjemanns vern tilsier at materialet ikke utleveres til forsvarer.

- (16) Heller ikke på dette punktet kan anken føre frem. Det følger av forarbeidene at bestemmelsen er ment å være en snever unntaksregel og at «for så vidt gjelder materiale som påtalemyndigheten vil påberope som bevis under hovedforhandlingen, mener departementet at tiltalte eller forsvareren som hovedregel bør få dokumentene utlevert/oversendt», jf. Prop. 147 L (2012-2013) punkt 11.1. Lagmannsretten begrunner sitt resultat på følgende måte:

«... Lagmannsretten legger til grunn at straffeprosessloven § 264 første ledd tredje punktum ikke er ment å gi påtalemyndigheten en generell adgang til alternativ tilgjengeliggjøring utelukkende basert på dokumentenes sensitive art eller alvorlighetsgrad.

Bilde- og filmmaterialet i denne saken er ikke fremkommet ved skjult tvangsmiddelbruk, og databaseslaget er heller ikke så stort at alternativ tilgjengeliggjøring er nødvendig av praktiske hensyn. Lagmannsretten trekker ikke i tvil at materialet er sensitivt, og det vil, forutsatt at bildene er av en slik karakter som beskrevet i grunnlaget for tiltalebeslutningen post III b, også være ulovlig å være i befatning med dem. Etter lagmannsrettens syn gir dette i seg selv likevel ikke grunnlag for å beslutte at materialet skal gjøres tilgjengelig for forsvarer på annen måte enn ved utlevering eller oversendelse.

I denne saken kan spredningsfaren uansett holdes på et akseptabelt nivå ved at materialet oversendes på et kryptert elektronisk lagringsmedium. At det foreligger en teoretisk mulighet for at materialet spres som følge av datainnbrudd hos forsvarer, utgjør etter lagmannsrettens syn ikke 'sterke hensyn' som gjør det nødvendig med alternativ tilgjengeliggjøring etter unntaksbestemmelsen. Etter lagmannsrettens syn må det også, i mangel av andre holdepunkter, forutsettes at forsvarer overholder sin taushetsplikt om materialet og oppbevarer det på forsvarlig måte. Som påpekt av forsvarer må det også forutsettes at materialet en slik sak ikke gjennomgås sammen med tiltalte ut over det som i den konkrete sak er nødvendig for å forberede tiltaltes forsvar.»

- (17) Etter ankeutvalgets syn bygger lagmannsrettens begrunnelse på riktig lovtolkning.
- (18) Ankeutvalget finner det også for øvrig klart at anken ikke kan føre frem og at anken må forkastes, jf. straffeprosessloven § 387 a første ledd.
- (19) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken forkastes.

Ingvald Falch
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)